

Koniec remontu zabytkowego muru na cmentarzu Rakowickim

2022-01-02

Na początku grudnia zakończono ostatni etap robót budowlano-konserwatorskich prowadzonych przy zabytkowym murze wzdłuż południowej granicy cmentarza Rakowickiego. Wykonana w tym roku restauracja odcinka muru o długości 102 m zamyka prowadzone od ponad dekady prace przy południowej części muru nekropolii, realizowane na zlecenie Zarządu Cmentarzy Komunalnych w Krakowie.

Mur cmentarza Rakowickiego został wpisany do rejestru zabytków decyzją z 7 czerwca 1976 r. Prace budowlano-konserwatorskie na południowej jego części, liczącej około 690 m, prowadzone były od 2009 r. Szczegółnej rekonstrukcji wymagały zwłaszcza fragmenty ceglanego ogrodzenia powstałe w latach 30. XIX wieku.

Ostatni etap realizowany na odcinku 102 m, który stanowił kontynuację prac zakończonych na początku grudnia 2020 r., polegał m.in. na ręcznej rozbiórce muru zagrożonego zawaleniem oraz wysegregowaniu i oczyszczeniu cegieł do ponownego wbudowania w jego strukturę, odtworzeniu rozebranych fragmentów muru z użyciem cegły nowej – o odpowiedniej wielkości i kolorze, uzupełnieniu ubytków, odtworzeniu oryginalnych wątków, wykonaniu nowego zbrojonego fundamentu, wykonaniu nowych nakryw ze sztucznego kamienia z kapinosami (lastriko – kolorystyka, rodzaj wypełniacza i opracowanie powierzchni dostosowane do lastriko z okresu międzywojennego, użytego do wykonania epitafiów na murze), a także odtworzeniu od strony cmentarza gzymsu wieńczącego mur – na rdzeniu ceglanym przy użyciu zaprawy (na podstawie zdjęć z lat międzywojennych). Koszt tych prac w 2021 r. wyniósł 1 169 000,00 zł.

Należy zaznaczyć, że rekonstrukcja techniczna i estetyczna muru południowego rakowickiej nekropolii polegała nie tylko na naprawie (m.in. wzmocnienie fundamentów i konstrukcji muru, wykonanie izolacji, przemurowanie fragmentów najbardziej zniszczonych, wymiana popękanych i odparzonych cementowych tynków na nowe tynki renowacyjne, wykonanie nowego spoinowania), ale także na częściowym przywróceniu pierwotnego wyglądu muru zmienionego po II wojnie światowej w wyniku licznych i niewłaściwie wykonanych napraw. Powrót do pierwotnego stanu wymagał przeprowadzenia wspomnianych wcześniej prac – wymiany zwieńczenia betonowego muru na lastrikowe płyty nakrywkowe oraz przywrócenia prostego gzymsu w jego koronie.

To jednak nie wszystko – w ramach wielu etapów restauracji muru południowego wykonano także szereg innych zadań. Trzeba bowiem przypomnieć, że mur to nie tylko ogrodzenie cmentarza, ale także integralna część kwatery legionowej i miejsce ekspozycji 77 tablic epitafijnych. Tablice te wymagały napraw konserwatorskich, uczytelnienia, a nawet odtworzenia zatartych fragmentów inskrypcji, symboli i motywów dekoracyjnych (w przypadku niewyraźnych napisów niekiedy konieczna była dodatkowa kwerenda archiwalna).

Pośrodku linii żołnierskich mogił umiejscowione zostały filary flankujące pomnik poświęcony Legionom Polskim – żołnierzom poległym w walkach w latach 1914–1918. W zakresie prac znalazły się dwie figury orłów wieńczące wspomniane filary. Restauracja prowadzona była w miejscu, gdzie niemalże na styku z murem znajdują się mogiły żołnierzy, co wymagało wyjątkowej ostrożności przy realizowaniu

prac ziemnych (w obrębie fundamentów) oraz konstruowania zabezpieczeń naziemnych części mogił. W pewnym stopniu udało się odzyskać materiał ceramiczny i po jego segregacji wytypować pojedyncze cegły do powtórnego wykorzystania (odzyskanymi cegłami można było wykonać reperacje tylnej części pomnika – fragment z orłami), gdzie mur eksponowany jest w wątkach ceglanych.

Podsumowując, na zlecenie Zarządu Cmentarzy Komunalnych w Krakowie w latach 2018-2020 zrealizowane zostały następujące prace remontowo-konserwatorskie i budowlane:

1. Prace remontowo-konserwatorskie na odcinku muru południowego cmentarza Rakowickiego w Krakowie, ul. Rakowicka 26 – odbudowa fragmentu muru o długości ok. 20 m w pobliżu Mauzoleum Poległych w czasie I wojny światowej w ramach likwidacji stanu awaryjnego, katastrofy budowlanej
2. Remont muru południowego cmentarza Rakowickiego od pomnika Czwórki Legionowej na długości około 19,5 m na zachód
3. Kontynuacja prac remontowo-konserwatorskich muru od strony południowej na cmentarzu Rakowickim, na odcinku muru wzdłuż pasów Kb-Kc i dawnej strzelnicy wojskowej – o długości ok. 117 m, wraz z konserwacją 29 tablic epitafijnych
4. Roboty budowlane i prace konserwatorskie na odcinku muru wzdłuż części tzw. Kwatery Legionowej (o długości ok. 101 m), wraz z konserwacją tablic epitafijnych poświęconych żołnierzom oraz dwóch rzeźb orłów osadzonych na murze za pomnikiem Czwórki Legionowej)
5. Roboty budowlane stanu surowego i wykończeniowe po stronie zewnętrznej muru.

W 2019 r. prace remontowe przy zabytkowym murze południowym na cmentarzu Rakowickim znacznie przyspieszyły. Dla porównania w ciągu dziewięciu lat (2009–2018) wykonano remont na odcinku o łącznej długości 350,5 m za kwotę 2 100 454,68 zł, natomiast przez ostatnie trzy lata (2019–2021) odrestaurowano odcinek o długości 352 m za łączną kwotę 3 712 017,36 zł.

Przeprowadzenie wszystkich etapów robót było możliwe dzięki środkom z budżetu miasta oraz dofinansowaniu z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. Dofinansowanie z NFRZK w latach 2018–2020 wyniosło 566 912,75 zł, w tym: w 2018 r. – 379 230,86 zł (41,55 proc. wartości zadania), w 2019 r. – 97 081,59 zł (42 proc. wartości zadania), w 2020 r. – 90 600,30 zł (42 proc. wartości zadania).

W drugiej połowie sierpnia 2020 r. rozpoczęto przedostatni etap robót przy murze południowym – w ramach zadania inwestycyjnego prowadzonego przez Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie pod nazwą „Restauracja muru południowego cmentarz Rakowice”. 10 grudnia 2020 r. zgłoszono do odbioru roboty budowlano-konserwatorskie przy odcinku muru o łącznej długości ok. 123,64 m. Ich wartość wyniosła 1 169 000,00 zł.

Kolejnym dużym przedsięwzięciem na cmentarzu Rakowickim będzie remont wschodniego muru nekropolii. ZCK posiada już kompleksową dokumentację projektową wraz z pozwoleniem konserwatorskim oraz pozwoleniem na budowę. Złożono również wniosek do NFRZK o dofinansowanie zadania w roku 2022.